

باسمه تعالی

دستورالعمل نظارت و پایش

"بسیج ملی کنترل فشارخون"

دفتر مدیریت بیماری های غیر واگیر

اردیبهشت ۹۸

مقدمه:

به منظور انسجام در اجرای برنامه بسیج ملی کنترل فشارخون، لازم است کلیه دانشگاه های علوم پزشکی از یک دستورالعمل یکسان تبعیت نمایند. لذا این دستورالعمل و چک لیست های مربوطه برای نظارت از سطوح دانشگاه/ دانشکده، شبکه بهداشت و درمان شهرستان، ایستگاه های سنجش فشارخون طراحی شده است. لازم به یادآوری است که نظارت سطح اول یعنی دانشگاه/ دانشکده از سوی ستاد وزارت بهداشت و قطب های ده گانه دانشگاهی و نظارت سایر سطوح توسط سطح بالاتر صورت می پذیرد.

ایستگاههای سنجش فشارخون که در این برنامه تحت پایش قرار می گیرند به دو گروه اصلی تقسیم می شوند:

الف) مراکز تحت پوشش دانشگاه های علوم پزشکی مانند بیمارستان ها، مراکز خدمات جامع سلامت، پایگاه های بهداشتی، خانه های بهداشت و ایستگاههای موقت ثابت و سیار

ب) مراکز بهداشتی و درمانی غیر وابسته به دانشگاه های علوم پزشکی شامل مراکز بهداشتی درمانی و درمانگاه ها و بیمارستان های وابسته به هلال احمر، اورژانس، یگان های نیروی های نظامی و انتظامی، سازمان تامین اجتماعی، وزارت نفت و سایر دستگاه ها، مطب ها و بخش خصوصی

لازم به ذکر است که پایش مورد نظر در این برنامه شامل هر دو گروه مراکز فوق می باشد.

اعضای تیم نظارت:

- ستاد وزارت بهداشت: معاونین و روسای ادارات دفاتر/ مراکز معاونت بهداشت
- دانشگاه های معین منطقه (قطب): در هر دانشگاه قطب بر حسب تعداد و پراکندگی دانشگاه ها/ دانشکده های تحت پوشش، به ازای هر یک یا دو دانشگاه/ دانشکده یک ناظر انتخاب می شود.
- دانشگاه/ دانشکده: بر حسب تعداد شهرستان ها و پراکندگی آنها یک ناظر و یا حسب نیاز بیش از یک ناظر انتخاب می شود.
- باید توجه داشت که در دانشگاه های قطب ناظرین قطب و ناظرین دانشگاهی از یکدیگر مجزا هستند.
- شبکه بهداشت و درمان/ مراکز بهداشت شهرستان: بر حسب تعداد ایستگاه ها و گستردگی شهرستان، یک ناظر و یا حسب نیاز بیش از یک ناظر انتخاب می شود.

ناظرین باید از طرف رئیس دانشگاه یا معاون بهداشتی ابلاغ کتبی دریافت نموده و به سطح بالاتر معرفی شوند.

تواتر پایش سطوح مختلف:

- ❖ هر دانشگاه/ دانشکده باید حداقل یک بار توسط ناظرین ستاد وزارت بهداشت و یک بار توسط ناظرین دانشگاه قطب نظارت شود.
- ❖ هر شبکه حداقل ۲ بار توسط ناظرین دانشگاهی نظارت خواهد شد هر ایستگاه حداقل هفته ای ۱ بار (در طول دوره حداقل ۴ بار) توسط ناظر شبکه نظارت خواهد شد.
- ❖ گزارش بازدید باید حداکثر تا روز بعد به سطح بالاتر ارسال شود. (در موارد ضروری و فوری تلفنی گزارش شود)
- ❖ در هر بازدیدی که توسط ناظرین ستاد وزارت بهداشت/ ناظرین قطب انجام می شود لازم است علاوه بر ستاد اجرایی دانشگاه، حداقل یک شبکه بهداشت و درمان/ مرکز بهداشت شهرستان، یک ایستگاه تحت پوشش دانشگاه و یک ایستگاه غیر وابسته به دانشگاه بازدید شود.

چک لیست نظارت بر دانشگاه / دانشکده

نام و نام خانوادگی ناظر / ناظرین ..... تاریخ نظارت .....

دانشگاه / دانشکده مورد پایش..... شبکه بهداشت و درمان مورد پایش .....

ساختار و سازماندهی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱	آیا ستاد اجرایی در دانشگاه تشکیل شده است؟ (اعضا طبق دستورالعمل انتخاب شده اند و ابلاغ کتبی دارند؟)				
۲	آیا صورت جلسات برگزار شده در دسترس می باشد؟				
۳	آیا ناظر/ ناظرین دانشگاهی و لیست ناظرین شهر/ شهرستان های تابعه طبق دستورالعمل تعیین شده و افراد ابلاغ کتبی دریافت کرده اند؟				
۴	آیا فرم مشخصات ایستگاهها و فرم مشخصات پرسشگران (سنجشگران) طبق دستورالعمل در دسترس می باشد؟				
۵	آیا مشخصات کلیه ایستگاه ها و سنجشگران در سامانه ثبت شده و دارای کد دسترسی می باشند؟				
جلب مشارکت و حمایت طلبی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۶	آیا جلسه شورای اداری شهرستان یا کارگروه سلامت و امنیت غذایی استان (ساغ) با موضوع بسیج ملی کنترل فشار خون، با حضور تمامی سازمان ها، ارگان ها و نهادها و افراد لازم برگزار شده است؟ (براساس صورتجلسات)				
۷	آیا هماهنگی های لازم با نیروی انتظامی برای تامین امنیت ایستگاهها انجام شده است؟ (براساس مکاتبات/ صورتجلسات)				
۸	آیا جلسات هماهنگی لازم برای تبلیغات و اطلاع رسانی برگزار شده است؟ (با ائمه جمعه و جماعات، ارشاد، شهرداری، شوراها، صدا و سیما و سایر رسانه ها، روابط عمومی، ...)				
۹	آیا مکاتبات و جلسات لازم بین بخشی (تامین اجتماعی، هلال احمر، نیروهای نظامی و انتظامی، شرکت نفت، بسیج جامعه پزشکی و نظام پزشکی، ...) جهت اجرای برنامه و استقرار ایستگاههای غیر دانشگاهی به عمل آمده است؟				
۱۰	آیا مکاتبات و هماهنگی های لازم با معاونت های آموزشی و دانشجویی و دانشگاه آزاد، برای جلب مشارکت دانشجویان گروه پزشکی صورت گرفته است؟				
برنامه ریزی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱۱	آیا برنامه عملیاتی ستاد اجرایی دانشگاه/ دانشکده تدوین شده و در دسترس می باشد؟				

۱۲	آیا جدول زمانبندی اجرای برنامه تدوین شده و در دسترس می باشد؟ (طبق دستورالعمل)			
۱۳	آیا مکاتبات لازم (ابلاغ اجرا و سایر موارد طبق دستورالعمل) با شبکه های تابعه و شرکای برنامه انجام شده است؟			
۱۴	آیا برنامه ریزی و هماهنگی های لازم جهت اجرای طرح در بیمارستان ها و سایر مراکز درمانی وابسته به دانشگاه انجام شده است؟			
۱۵	آیا برآورد و استقرار ایستگاه های موقت ثابت/ سیار مورد نیاز هر شهر/ شهرستان متناسب با تعداد جمعیت و پراکندگی صورت گرفته است؟			
۱۶	آیا برآورد و تأمین نیروی انسانی متناسب با تعداد ایستگاهها و شیفت های کاری مطابق دستورالعمل انجام شده است؟			
۱۷	آیا برآورد و تأمین تجهیزات مورد نیاز (فشارسنج، تبلت یا رایانه، مواد آموزشی مورد، تدارکات و ...) در ایستگاهها طبق دستورالعمل انجام شده است؟			
۱۸	آیا برنامه آموزشی مجریان (اعم از ناظرین، سنجشگران پزشک و غیر پزشک) تهیه و اجرا شده است؟			
۱۹	آیا برای کلیه سنجشگران ایستگاه های موقت کارت شناسائی چاپ شده است؟			

اطلاع رسانی و آموزش عمومی

ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۲۰	آیا اقدام لازم برای تولید، پخش یا نصب مواد تبلیغاتی، انجام شده است؟				
۲۱	آیا میزان تبلیغات محیطی (شهری، روستایی و جاده ای) به شکل محسوس و مورد انتظار وجود دارد؟				
۲۲	آیا مردم از اجرای بسیج با اطلاع هستند؟ (پرسش از یک کارمند اداری، یک کسبه و سایر موارد)				
۲۳	آیا پخش تبلیغات از رسانه های محلی انجام می شود؟ (رادیو، تلویزیون و نشریات محلی)				

نظارت و پایش سطوح پایین تر

ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۲۴	آیا برنامه زمان بندی بازدید از شبکه های بهداشت و درمان/ مراکز بهداشت شهرستان تهیه شده است؟				
۲۵	آیا بازدیدها بر اساس چک لیست انجام می شود؟ (مشاهده چک لیست بازدیدها)				
۲۶	آیا جهت رفع مشکلات و نواقص احتمالی مشاهده شده در بازدیدها، اقدام شده است؟				
۲۷	آیا بازدیدها مطابق برنامه زمان بندی اجرا می شود؟				
۲۸	آیا گزارش بازدیدهای انجام شده تهیه و به سطوح بالاتر ارسال می شود؟				
۲۹	آیا گزارش عملکرد طبق دستورالعمل تهیه و به سطوح بالاتر ارسال می شود؟				

چک لیست نظارت بر شبکه بهداشت و درمان / مرکز بهداشت شهرستان

تاریخ نظارت .....

نام و نام خانوادگی ناظر / ناظرین .....

شبکه بهداشت و درمان / مرکز بهداشت شهرستان مورد پایش .....

ساختار و سازماندهی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱	آیا ستاد اجرایی در شهرستان تشکیل شده است؟ (اعضا طبق دستورالعمل انتخاب شده اند و ابلاغ کتبی دارند؟)				
۲	آیا صورت جلسات برگزار شده در دسترس می باشد؟				
۳	آیا ناظرین شهرستان طبق دستورالعمل تعیین شده و افراد ابلاغ کتبی دریافت کرده اند؟				
۴	آیا فرم مشخصات ایستگاهها و فرم مشخصات پرسشگران (سنجشگران) طبق دستورالعمل در دسترس می باشد؟				
جلب مشارکت و حمایت طلبی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۵	آیا جلسه کارگروه سلامت و امنیت غذایی شهرستان (ساغ) یا شورای اداری شهرستان واقع در فرمانداری با موضوع بسیج ملی کنترل فشار خون، با حضور تمامی سازمان ها، ارگان ها و نهادها و افراد لازم برگزار شده است؟ (براساس صورتجلسات)				
۶	آیا هماهنگی های لازم با نیروی انتظامی برای تامین امنیت ایستگاهها انجام شده است؟ (براساس مکاتبات/ صورتجلسات)				
۷	آیا جلسات هماهنگی لازم برای تبلیغات و اطلاع رسانی برگزار شده است؟ (با ائمه جمعه و جماعات، ارشاد، شهرداری، شوراها، صدا و سیما و سایر رسانه ها، روابط عمومی، ...)				
۸	آیا مکاتبات و جلسات لازم بین بخشی (تامین اجتماعی، هلال احمر، نیروهای نظامی و انتظامی، شرکت نفت، بسیج جامعه پزشکی و نظام پزشکی، ...) جهت اجرای برنامه و استقرار ایستگاههای غیر دانشگاهی به عمل آمده است؟				
برنامه ریزی					
ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۹	آیا برنامه عملیاتی ستاد اجرایی شهرستان تدوین شده و در دسترس می باشد؟				
۱۰	آیا جدول زمانبندی اجرای برنامه تدوین شده و در دسترس می باشد؟ (طبق دستورالعمل)				
۱۱	آیا برنامه ریزی و هماهنگی های لازم جهت اجرای طرح در بیمارستان های شهرستان و سایر مراکز درمانی وابسته، انجام شده است؟				

چک لیست نظارت بر ایستگاه ثابت / موقت

تاریخ نظارت .....

نام و نام خانوادگی ناظر / ناظرین .....

ایستگاه مورد پایش .....

شبکه بهداشت و درمان .....

ردیف	پرسش	بله	خیر	ناقص	توضیح
۱	آیا ایستگاه در مکان مناسبی دایر شده است؟* (محل پر جمعیت، پر تردد و در معرض دید)				
۲	آیا تابلو (بنر، پلاکارد، استند و ...) جهت شناسایی محل ایستگاه در ورودی آن نصب گردیده است؟				
۳	آیا فضای ایستگاه طبق دستور العمل مطلوب است؟* (مسقف، حداقل ۲۵ متر مربع، مستقر در طبقه همکف، فضای جداگانه جهت ارزیابی آقابان و خانم ها، تهویه مناسب و...)				
۴	آیا تابلو (بنر، پلاکارد، استند و ...) در مورد شرایط لازم هنگام سنجش فشارخون برای مراجعین در ایستگاه نصب شده است؟				
۵	آیا حداقل یک سنجشگر مرد و یک سنجشگر زن در هر شیفت کاری حضور دارند؟* (مشاهده میدانی و بررسی شیفت های کاری سنجشگران)				
۶	آیا سنجشگران دارای گواهی دوره آموزشی هستند؟				
۷	آیا سنجشگران (ایستگاه های موقت دانشگاهی و غیر دانشگاهی) دارای کارت شناسائی بر روی سینه هستند؟*				
۸	آیا سنجشگران مهارت لازم در مورد اندازه گیری فشارخون را دارند؟				
۹	آیا فشارسنج مناسب و کالیبره شده به تعداد لازم در اختیار سنجشگران قرار دارد؟				
۱۰	آیا ابزار الکترونیکی مورد نیاز (تبلت، رایانه و ...) به تعداد لازم در اختیار سنجشگران قرار دارد؟				
۱۱	آیا کارت ثبت فشارخون به تعداد کافی در ایستگاه وجود دارد و به مراجعین داده می شود؟*				
۱۲	آیا پمفلت آموزشی مورد نیاز به تعداد کافی در ایستگاه وجود دارد و به مراجعین داده می شود؟				
۱۳	آیا لیست خطی ثبت مشخصات مراجعه کنندگان در ایستگاه وجود دارد؟				
۱۴	آیا مراجعین از خدمات ارائه شده رضایت دارند؟ (پرسش از مراجعین از نظر زمان انتظار، نحوه برخورد سنجشگران، کیفیت آموزش، مطلوبیت فضای ایستگاه و ...)				
۱۵	آیا پیش بینی لازم جهت امکانات رفاهی (صندلی به تعداد کافی، آب خنک، چای، میان وعده و ...) انجام شده است؟				

*سوالات ستاره دار برای مراکز خدمات جامع سلامت، پایگاه های بهداشتی، خانه های بهداشت تکمیل نمی گردد.